

MOODUL 02: LAPSE ÕIGUSED JA PARIMAD HUVID

M▲PChipp

SUPPORTED BY THE RIGHTS, EQUALITY
AND CITIZENSHIP (REC) PROGRAMME
OF THE EUROPEAN UNION

KES ON LAPS?

**Lapse all mõistetakse iga alla 18-aastast
inimest
(juhul kui lapse teovõimet ei ole laiendatud)**

ÜRO lapse õiguste konventsioon, artikkel 1

MIS ON LAPSE ÕIGUSED?

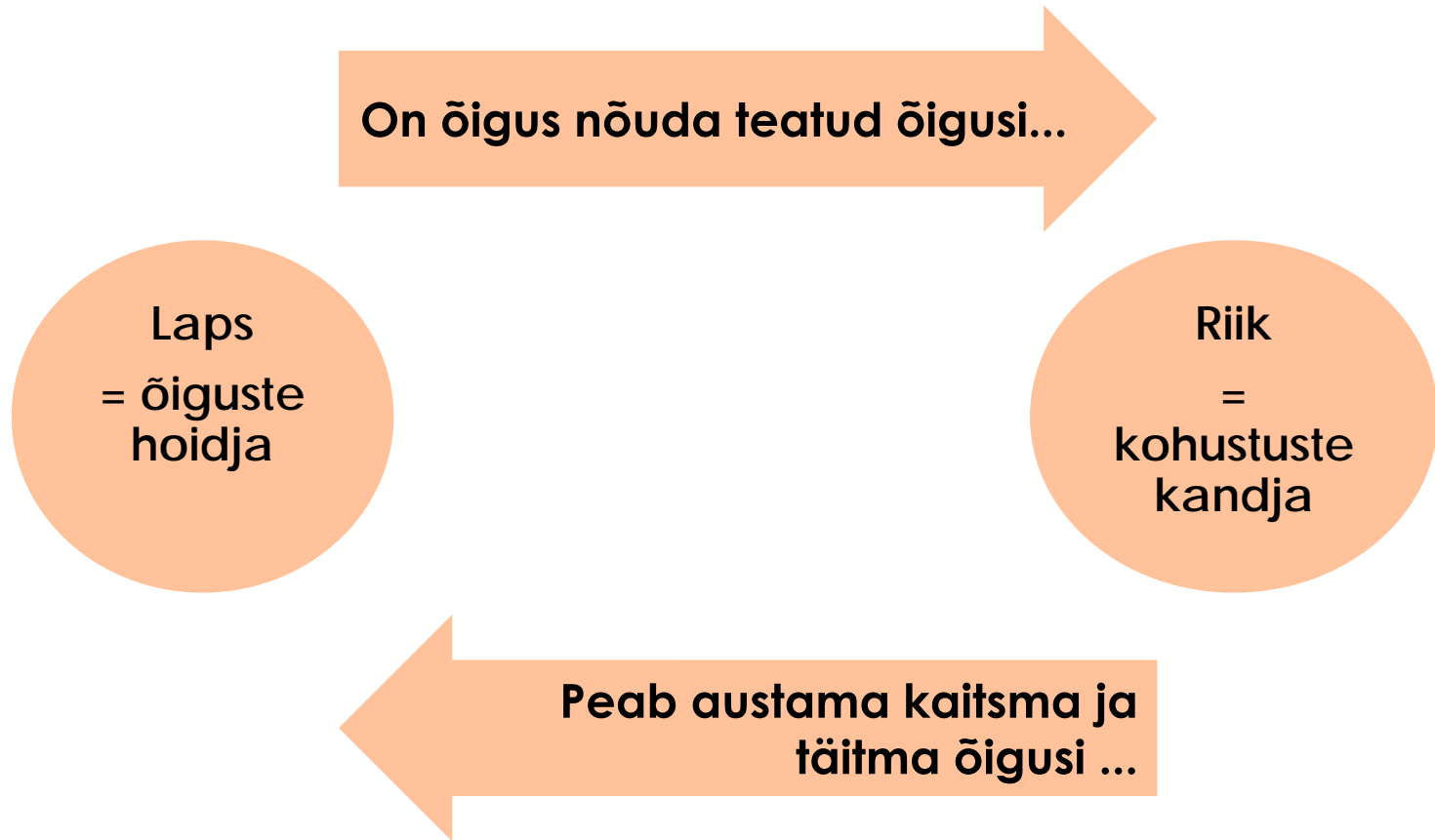
ÜRO lapse õiguste konventsioon (1989)

Laiaulatuslik põhiväärtuste ja printsiipide kogum

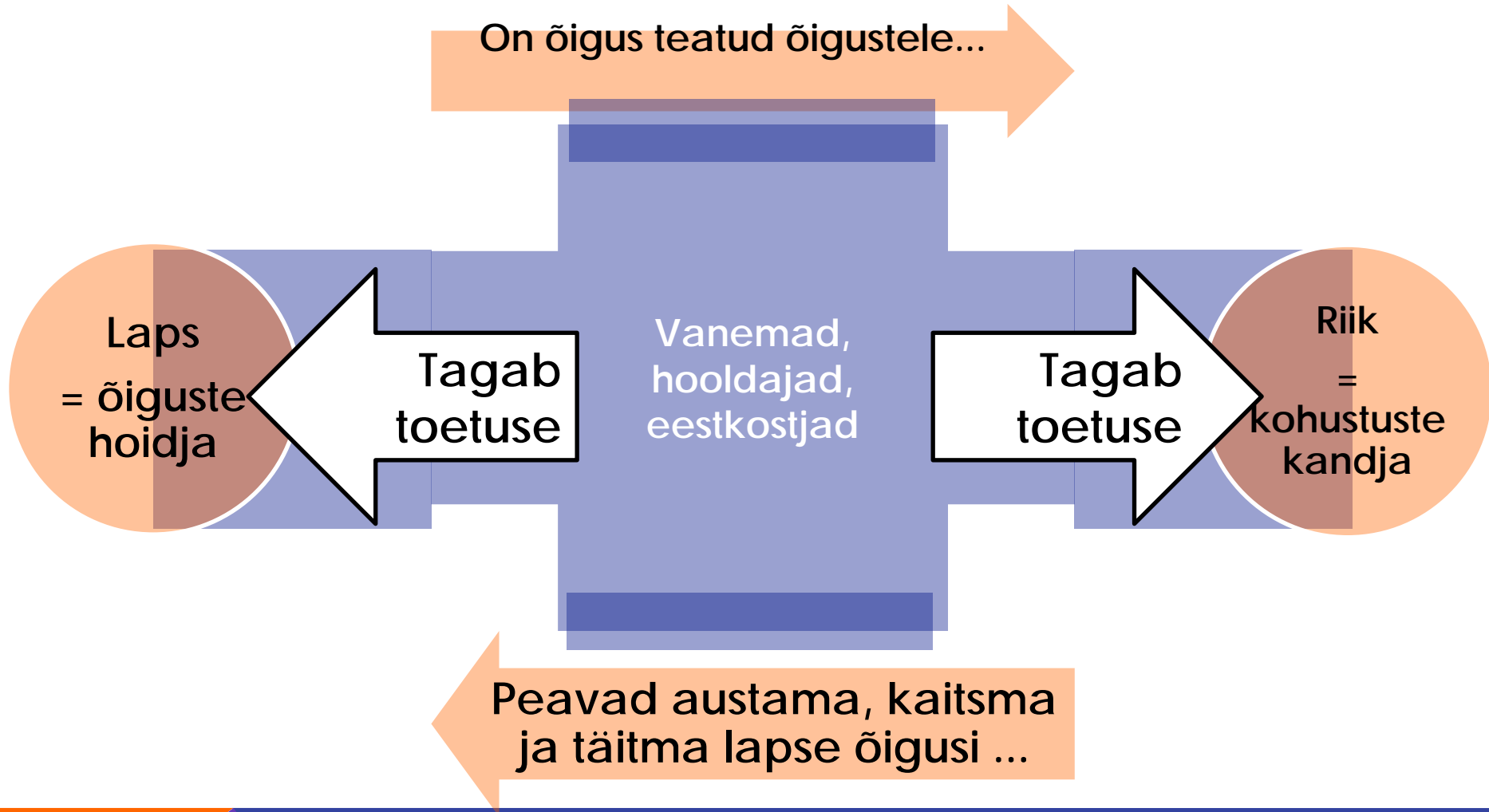
Need on vabadused, standardid ja õigused, mis on kõikidele lastele automaatselt tagatud

- ▶ Lapsed on õiguste hoidjad (õigussubjektid)
- ▶ Riigid on kohustuste kandjad

LAPSED ÕIGUSTE KANDJATENA

KUHU POSITSIONEERUVAD VANEMAD JA LAPSE EEST HOOLT KANDVAD TEISED ISIKUD?

RAHVUSVAHELISED LAPSE ÕIGUSED– AN SISSEJUHATUS

Universaalsed: Rahvusvaheliste õiguste kogum

Spetsiifilised: ÜRO lapse õiguste konventsioon

- ▶ Ulatuslik nimekiri
- ▶ Kõige enam ratifitseeritud rahvusvaheline kokkulepe (sh kõik EL liikmesriigid)
- ▶ Konventsiooni monitoorimine ning riikide juhendamine ÜRO Lapse Õiguste Komitee poolt
- ▶ Kolm Fakultatiivprotokolli (lapsed ja relvakonfliktid; laste müügi, laste prostitutsiooni ja laste pornograafia; kommunikatsiooni protseduurid)

Kolmas Fakultatiivprotokoll kaebuste mehhanismidest – spetsialistid peavad arvestama lapse kaebeõigusega

REGIONAALSED LAPE ÕIGUSED–SISSEJUHATUS

Universaalsed: Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon;
Euroopa Liidu põhiõiguste harta

Spetsiifilised: Euroopa Liidu põhiõiguste harta Artikkel 24

- ▶ Laste õiguste edendamist ja kaitset käsitlevad ELi suunised (2007)
- ▶ Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee suunised lapsesõbraliku õigusemõistmise kohta (2010)

Ekspertide Komitee loomine Euroopa Nõukogu lapse õiguste strateegia koostamiseks (2016-2021). Strateegial on 5 prioriteetsed valdkonda:

- ▶ Võrdsed võimalused kõigile lastele;
- ▶ Laste osalusõigus;
- ▶ Kõigi laste vägivalla vaba elu;
- ▶ Lapsesõbralik õigusemõistmine kõigile lastele;
- ▶ Lapse õigused interneti keskkonnas.

ÜRO LAPSE ÕIGUSTE KONVENTSIION

3 Pd (protection, provision, participation):

- ▶ **Kaitse:** õigus olla kaitstud halva kohtlemise ja hooletussejätmise eest.
 - näiteks õigus olla kaitstud diskrimineerimise ja ärakasutamise eest.
- ▶ **Hoolitsus:** õigus teatud teenustele ja sotsiaaltagatistele
 - näiteks õigus haridusele ,
 - õigus toidule ja tervishoiule,
 - õigus väärilisele elustandardile
- ▶ **Osalus:** õigus osaleda
 - näiteks, õigus väljendada oma vaateid,
 - õigus osaleda ning väljendada arvamust last puudutavates otsustes,
 - sõnaõigus.

LAPSE ÕIGUSTE KONVENTSIOONI PÕHIPRINTSIIBID

- ▶ Lapse õigus mittediskrimineerimisele (Artikkel 2)
- ▶ Lapse parimate huvide esikohale seadmine (Artikkel 3,4)
- ▶ Lapse õigus elule ja arengule (Artikkel 6)
- ▶ Lapse õigus olla ärakuulatud (Artikkel 12)

LAPSE ÕIGUSTE KONVENTSIOONI TEISED ÕIGUSED

- ▶ Haridus
- ▶ Tervis
- ▶ Asendushooldus
- ▶ Privaatsus
- ▶ Religioon
- ▶ Oma arvamus
- ▶ Eneseväljendus
- ▶ Elu
- ▶ Ellujäämine ja areng
- ▶ Parimad huvid
- ▶ Mittediskrimineerimine
- ▶ Identiteet
- ▶ Osalusõigus
- ▶ Sünni registreerimine

PÕHIPRINTSIIBID: PARIM HUVI

- ▶ ÜRO lapse õiguste konventisooni artikkel 3, par 1
- ▶ Üldkommentaar nr. 14 apse õigus tema parimate huvide esikohale seadmisele
- ▶ Kõigis lapsi puudutavates ettevõtmistes tuleb esikohale seada lapse huvid
- ▶ Lai, kaudne, otsene (gruppides, konkreetsed sihtgrupid, inividid)
- ▶ Eeldab kindlasti asjaolude hindamist

LAPSE PARIMAD HUVID: OLULISED OSAD

M▲PChiPP

Kõik lapsi puudutavad tegevused:

- ▶ **Lai haare:** kõik mis puudutab last või laste gruppe
- ▶ **Kaudne:** otsused, mis otseselt mõjutavad lapsi, nt hariduse poliitika, pediaatriline tervishoid jne
- ▶ **Otsene:** otsused laste grupi või indiviidide osas

LAPSE PARIMAD HUVID: CONSTITUENT PARTS

Parimad huvid?

- ▶ Paindlikud lapse **individuaalsete vajaduste ning õiguste** suhtes või põhinevad **laste grupi vajaduste ja õiguse** hindamisel
- ▶ **Hindamisel** on oluline arvestada:
 - lapse arvamusega;
 - lapse identiteeti;
 - perekonnaga suhete ning sidemete säilitamine;
 - lapse eest hoolitsemine, turvalisus ja kaitse;
 - haavatavus;
 - Lapse õigus tervisele ja haridusele.(Vaata lähemalt Üldkommentaari 14)

“Esikohale seadmine”

“Parim huvi” mängib olulist rolli otsuse tegemisel

PÕHIPRINTSIIBID: OSALUSÕIGUS JA ÕIGUS OLLA ÄRA KUULATUD

- ▶ konventsiooni artikkel 12
- ▶ igal lapsel on õigus iseseisvaks seisukohavõtuks kõigis teda puudutavates küsimustes ning õigus väljendada oma vaateid, sh kohtuasjades
- ▶ Laiahaardeline, kaudne ja otsene (grupp, suunatud sihtgrupid, inividid)
- ▶ Tegeline/mõtestatud osalemine eeldab vajalikku toetust, tegevusi ning võimaluste loomist

ÜLDKOMMENTAAR NR 13:LAPSE ÕIGUS KAITSELE IGASUGUSE VÄGIVALLA EEST

Artikkel 19 ütleb:

1. Osalisriigid rakendavad kõiki seadusandlikke, administratiivseid, sotsiaalseid ja haridusalaseid abinõusid, et kaitsta last igasuguse füüsilise ja vaimse vägivalla, ülekohtu või kuritarvituse, hooletussejätmise, hooletu või julma kohtlemise või ekspluateerimise, kaasa arvatud seksuaalse kuritarvituse eest, kui laps viibib vanema(te), seadusliku hooldaja või seaduslike hooldajate või mõne teise lapse eest hoolitseva isiku hoole all.
2. Niisugused kaitseabinõud peaksid hõlmama tõhusaid vahendeid sotsiaalprogrammide ellurakendamiseks, mis tagaksid vajaliku toetuse lapsele ja nendele, kes tema eest hoolitsevad, samuti ka muude eelpool nimetatud lapse väärkohtlemise juhtude vältimise, kindlakstegemise, neist teatamise, nendele osutamise, nende uurimise, käsitlemise ja järelmenetluse ning vajadusel kohtuliku sekkumise.

KASUTATUD MATERJAL

- ▶ Coram Children's Legal Centre, Coram Voice, European Roma Rights Centre, Child Law Clinic, Family Child Youth Association (2016): Unlocking Children's Rights; Strengthening the capacity of professionals in the EU to fulfill the rights of vulnerable children
- ▶ UN Committee on the Rights of the Child (CRC) General comment No. 13 (2011): The right of the child to freedom from all forms of violence
<http://www.refworld.org/docid/4e6da4922.html>

COLOPHON

- ▶ The training material at hand was developed as part of the project **Multi-disciplinary Assessment and Participation in Child Protection Proceedings: training program with modules and toolbox, international network (MAPChiPP)**.
- ▶ This collaborative project was **supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union** and conducted by the German Institute for Youth Human Services and Family Law (Germany), Family Child and Youth Association (Hungary), the Estonian Union for Child Welfare (Estonia), the Netherlands Youth Institute (Netherlands) and Child and Family Training (UK).
- ▶ **Module 02: Rights and Best Interests was developed in main responsibility of the Family Child and Youth Association** by Dr. Maria Herczog and Anikó Gyárfás.
- ▶ We would like to thank Kiira Gornischeff and Helen Karu for their substantial support in preparing and revising the present material.
- ▶ © 2017 **MAPChiPP project consortium** All rights reserved